

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. шкід. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“, Львів.
Головний Редактор прий-
має від 11—12 год. перед-
полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5-00 зол.
Чвертьрічно 15-00 „
Піврічно 30-00 „
Річно 60-00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар.
Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр.
Італії 7-50 зол., Німеччині 7-50 зол.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехословач-
чині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Бол-
гарії 7-50 зол., Австрії 7-50 зол.,
Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГолошень
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІІ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Демагогія на всі фронти.

Дешо про галицьких радикалів і їх тактику.

Львів, 12. березня 1933.

Були часи, коли галицькі радикали мали не тільки патент, але й єдиний та неподільний монопол на демагогію. Добрі це були часи, коли молодий радикальний дубчак сідав собі на одне „попівське“ коника й роками цілими асов на ньому, здобуваючи собі славу героя, а партії розголос радикалізму. Легко було тоді „робити опозицію“: на опозиції ця партія завжди жила, стараючись добувати для себе капітал при всяких загально-національних конференціях змагань. Справді (наводимо цей факт на доказ, що не дивимось на радикалів так, як вони на своїх політ. противників, себто під кутом лайки) останній виборчий бльоц „Діло“, коли радикали відразу погодилися на принцип мандатового „статус кво“, є одною із нечисленних виняткових сторінок в історії їх партійних зв'язків та міжпартійної боротьби. До тих сторінок — „сіне іра ет студіо“ — зараховуємо теж львівську співпрацю одного сенатора УСРП на сенатсько-парламентарному терені та розмірно згідливу співпрацю радикалів на терені деяких центральних установ, рятуючих нині спільними силами перед впливами національних елементів і перед фінансовим зломанням.

Однак своїй засадничій лінії, своїй кричущій тактичній базі, вони залишилися вірними: демагогія є даліше їх головною ціллю і засобом і демагогії вони надалі присвячують максимум енергії.

Але займатись з успіхом демагогією — нині вже важче, ніж було раніше. Монопол демагогії втрачений безповоротно. З одного боку появилася комуністи, з другого гурра-патріоти, й обидва ці табори почали суперничати з радикалами у доборі демагогічних засобів громадянської боротьби. Щоби витримати „конкуренцію“ і не пустити з рук традиційну освячену палицю першенства, виспеціалізува-лись галицькі радикали у таких штуках, що маємо нині видовище гідне богів:

Отже про людське око радикали борються проти всіх і вся. Проти всіх українських партій і груп, які лише існують: отже проти УНДО, проти соціал-демократів, проти „Уканави“ і Кетол. Союзу, проти комуністів і націоналістів. Тільки цей радикальний принципіалізм має свої автономні риси, залежно від моменту і ситуації. Отже напр. радикали є нібито великими противниками і протикомуністичними самостійниками. Але коли II. Інтернаціонал під впливом німецьких есдеків прийняв резолюцію з погрозами проти всіх, хто зважиться би під-няти Союзи, як бастион соціалізму, українські радикали не тільки не заперечували назовні проти такої протекції, але й на терені II. Інтернаціоналу не зголосили найменших застережень: бо чейже вони є „теж соціалісти“. Вони є теж великими противниками українського націоналізму, — навіть брошуру видали з „критичною фразою“. Але це не перешкаджало цілим рядом піддержувати активно ідеологічне джерело місцевого українського „фашизму“. Вони воюють з есдеками, але це не перешкаджало їм асистувати до II. Інтернаціоналу на підставі резолюції, яка доручала їм порозуміння з іншими українськими соціалістичними групами. Вони знову проводять „принципійальну“ протипольську політику, однак на ділі є найбільше угодо-вською партією, яка хіба тільки може рівня-тися з „Уканавою“, який благородно достарчи-ла зпоміж себе — лідера. По-перше як „демо-крати“ вони при кожній святочній нагоді декларують готовність співпраці з „польською де-мократією“, а з „товаришами“ з ГПС сидять поряд разом у II. Інтернаціоналі й идуть рука об руку з ними у союзи. По-друге — вони зав-жди виють, де треба, похвалитися своїм анти-комуністичним і антинаціоналістичним стано-вищем (не забув цього на своїй судовій розпра-ді один із недавніх радикальних лідерів, нині „фашист“, який другий місяць демагогічно

налиці звернув проти власних співпартійців); по-третє, радикали вистерігаються робити речі, для польського уряду і громадянства найпри-крішої: брати якунебудь активну участь у за-кордонній інформаційно-пропагандивній і полі-тичній акції. Тому теж не тільки польського уряду, але й навіть своїх „товаришів“ бояться наразити собі якимнебудь сміливим викори-станням хочби лише терену львівського II. Ін-тернаціоналу...

Зате, згідно зі своєю тактикою йти в дема-гогії по лінії найлегшого опору, найбільший резгін радикали мають проти УНДО. Бо з на-гінки проти УНДО всі будуть задоволені: і ко-муністи і націоналісти і клерикали і — що най-важливіше — поляки. А від УНДО найменша прикрість, бо УНДО, тримаючись „буржуазій-них пересудів“, не воює з національними партіями та не любить у своїх органах преси поле-міки з якимнебудь українськими групами, вва-жаючи, що серед нинішньої всенародньої недо-лі є величезні інші поля для проявів праці та енергії...

Цю зичливість ворогів і цю пасивність уні-дівської преси використовують радикали у най-більш безпардонний спосіб. „Громадський Го-лос“ веде систематично, постійно в кожнім числі найбільш розхристану демагогічну кампа-нію проти УНДО і „Діла“, накручуючи, пере-кручуючи і фальшуючи факти з легкістю, якої їм можуть позавидувати всі їх суперники у де-магогії. Примітивізм тої „подемки“ є обрахо-ваний завжди на незнання фактів у пересічного читача того радикального органу. Напр. у пе-редостаннім числі з 4. березня, накладаючись у цілій великій статті на становище УНДО су-проти „Лугів“, як на „шкільний приклад уго-дового крутиства“, „Гром. Голос“, фальшуючи дійсний стан і виступаючи ніби в імені „вели-чезної більшості“ „Лугів“, що не погодилися з львівською централею, — мабуть з делікатності промовчав факт, що чейже всі до одного Луги відпали від радикалів ще у 1927 році, коли ра-дикали хотіли використати ту організацію для своїх партійних цілей, що вони залишилися вір-

ХТО ЛЮБИТЬ СВОЮ ЖІНКУ Й СВОЇ ДІТИ,
для якого не є байдужою будучність рідні і його
власна, той складає свої ошадности

В КООПЕРАТИВНОМУ БАНКУ

„ДНІСТЕР“

у Львові, вул. Руська ч. 20.

ними саме тому львівському проводові. Є теж історично відомим фактом, що весь нинішній крик радикалів на Луговий провід є виключно партійним порахунком з особою д-ра Дашкеви-ча. Нерадикальний львівський „Сокіл“ утратив напр. право бути централею новоосновуваних краєвих соціальних товариств, а рад. „Каміня-рі“ дістали право 3-хступенної організації, та ще й без ніякої контролю. І цілком слушно, бо уряд не потребує лякатися ніякої установи та органі-зації, що остає під впливами УСРП: це ультра-львівська польсько-державницька партія!

Знову ж в останньому числі „Громадського Голосу“ радикальні історики обурюються, як можна було в соймовій дискусії поставити „на одну дошку“ берестейський мир і риський, як історичні епізоди: цеж образа для Берестя. Ра-дикальний „історик“ забув, що значіння істо-ричного акту оцінюється передусім по його наслідках і що порівнюючи страшний для укра-їнського народу наслідки Риги з добрими на-слідками Берестя — Рига історично має може і більше значіння... Обурюються радикальні де-мократи на становище „Діла“ до Гітлера, забу-ваючи, що ми у своєму становищі до зовнішніх сил кермуємось інтересами нації, а не партії і маємо на увазі не „реакційність“ Гітлера тіль-ки його вороже відношення до комуні. Обу-рюються на поодиноких поважних діячів за їх слова — доволно і злотно вирвані з цілоти принагідних промов, лаються знову на „чорну каву“ — покликуючись на якогось санаційного сенатора...

Демагогія радикалів є їхнім хлібом на-сущим. А кожний мусить чейже свій хліб мати. Тому й не думаємо переконувати радикалів, щоби вони своєї демагогії зрікалися, бо відмова від демагогії булаб їхньою загибеллю. Хай далі аживають її — і нею процвітають.

Небезпечна гра.

(Від нашого кореспондента).

Париж, у березні 1933.

Американські кореспонденти тутешніх і льондонських газет принесли прецікаві звістки про щогорічні маневри американської фльоти, організовані на величезних океанських просторах між Гавайськими островами й західним бережжам Зл. Держав. Головне завдання цих ма-неврів: перевірити ступінь оборонності трьох при-бережних держав (Вашингтон, Орегон і Каліфор-нія) супроти радтового нападу фльотового й по-вітряного. Річ ясна, що японська небезпека в очах американців щораз більше загущується.

Як приблизно ймовірно „тему“ маневрів по-дають ось що:

Фльота „чорна“, сторони нападаючої, скла-дається з семи кружляків найновішого моделю, дванадцяти протиторпедовців і з двох величезних кораблів носителів літаків (200 літаків для бом-бардування) і з двох кораблів для постачуван-ня; характеристика цієї ескадри, розмірно сла-бої, полягає у швидкості — кожний її корабель може плисти 34 вуалів і зробити бодай 700 миль у день. Вона виплила з Гонолулу в першій поло-вині мин. місяця і вона пливе кудись у безвіс-тях Тихого Океану, з світилами погашеними і з бездротними апаратами мовчазними, маючи за завдання невідомі точки американського бере-жжя, які сід ії напасти несподівано, вимина-ючи чуйність і настороженість фльоти „синьої“.

Ця „синя“ фльота, оборонна, — авачно сильніша. Вона аложена з 9 дреднаутів і цілої низки кружляків, торпедовців, носителів літа-

ків, підводних човнів і помічних кораблів; одна-че її завдання безмірно важке, бо вона має захи-щати звши 2000 кілометрів побережжя, від кордонів Канади аж до Мекенку, не знаючи, ку-ди саме піде наступ.

Чорна ескадра може вибирати зпоміж кіль-кох плявів наступу. Вона могла би розділитися на дві часті, з яких кожна силкувалася би на-пасти на іншу точку берегів, або залишитися вкупі і йти на одну точку. Або вона могла би відішпирити від себе кілька кораблів, щоби притя-гати противника на фальшиві сліди, заскочити таким чином відповідну точку берегів незахи-щену і під покровом ночі напасти на міста, при-стані, доки, склади.

До цих маневрів американська фльота при-кладає, розуміється, виняткову вагу: адже вона наближені як мота вайтисніше до дійсності. До-волі замінити чорну ескадру японською, а синю американською, щоби зрозуміти вагу стратегіч-ної спроби, підпрнятої цими маневрами.

Велика більшість американської фльоти зо-середжена вже від двох років на Тихому Океані: її начальна управа рішилася вибудувати нову морську базу недалеко Панамського каналу, який треба захистити за всяку ціну. Фльота ця, на якій ґрунтується безпеченство Злучених Дер-жав, виявляє собою безперечно страшенну потугу. А все таки в останніх часах піднялися в Аме-риці проти неї суворі критики. Зосібна критику-ють її тому, що вона зложена з кораблів загато-важких і завало швидкохідних, які в разі радтвого

І передо мною,
Ніби море виступають
Широкі села

Чужина у Т. Шевченка.

У „Кобзарі“ найдемо більше сотні разів слово „чужий“, „чужина“. Це слово майже завжди має відносно значіння. Тут це слово символ воєни, чогось, чим людину можна карати. І тільки раз це слово має інше значіння у Шевченка. Один раз у „Посланні“ читаємо:

І чужому научайтесь,
І свого не цурайтесь.

І другий у поемі „Сліпий“, коли старий козак виразив Степана на Січ і каже йому, що треба буде

І на чужі люди
Подивитись, як живуть.

І цікаво: в першій випадку Шевченко разом з рідною „чужому научайтесь“ за одним духом каже „І свого не цурайтесь“, а в другому випадку чужі люди це свої — запорожці.

Шевченко, що як сам про себе каже:

І впріє я на чужині,
І свію в чужому краї.

В неволі впріє між чужими, добре знає що таке чужина, чужі люди. В „Катерині“ так і каже:

...чужі люди,
Роблять лихо з вами.

...чужі люди,
Змушувать васи.

...чужі люди,
Тяжко з ними жити!
Чужі люди не спитають („Думка“)

— того комусь плачуть очі,
На чужині не ті люди,
Тяжко з ними жити!

Пост признається, що йому самому

Серце мліло, не хотіло
Співать на чужині, („Думи мої“)

Ю вічно себе мусить питати

Чи правду співаю?
Ех, якби то!... та що я казати, —
Кебети не маю.
А до того — Московщина,
Кругом чужі люди.

В чужім осередку, без зв'язків з рідним краєм людина гине, а надто людина громадська, як поет

Поділяю
Моїм сльозами.
Та не з братом, не з сестрою
З чужими стінами
На чужині.

Скільки наших емігрантів відчуває нині всю трагіку страждань великого творця! Нема більшого поста особистих переживань на чужині над Шевченка. Його поезії на чужині, в споріднених умовах, не можна читати спокійно.

Ой, нема, нема ні вітру, ні хвилі
Іа нашої України!

Чи там раду радять, як на турка стати? —
Не чуємо на чужині, („Гамалія“)

Чи з одних грудей і нині рветься молитва:
О, милай Боже України!

Не дай пропасти на чужині,
В неволі вольним козакам! („Гамалія“)

І нині, коли

...Люди, род лукавий,
Господню святую славу
Розгнали, і чужим богам
Пожирали жертви, омерзались („Пророк“)

то й нині ще правдиві Шевченкові слова про чужих богів:

...бешуть боги,
Ті ідоли в чужих чертогах! („Осії глава XIV“)

І нині бачимо образ Шевченкової України, як варіації

Сини мої на чужині
На чужій роботі, („Розрита могилка“)

Бо ворог

...нає з Україною
загнав голів і голодних
у світ на чужину! („Сон“)

З великим зворушенням читаємо таку найінтимнішу сповідь:

Мов за подушцею, обступили
Оце мене на чужині
Нудьга і осінь. Боже милай!
Деж захватитися мені?
Що діяти?

Безділля на чужині саме впливає на те, що справді стають арозумілі навіть прокльони

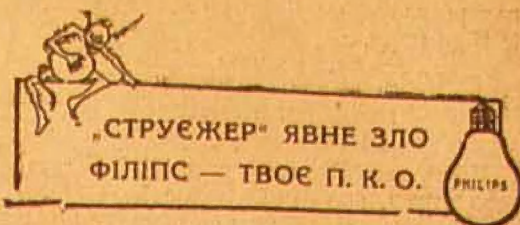
Що діяти і що почати?
Людей і долю проклинаю —

Даром

2 ЗНАМЕНИТИ НОЖИКИ ДО ГОЛЕННЯ
„САЛЬФЕРС“ тому, хто купить 5 шт. за 1.— зол.
тільки Перфумерія С. Ф. Е. Д. Е. Р. А., Львів,
Сикстуська 7.

Почтові висилки відворотно.

Хто предложить цей вирізок отримає 8-ий ніжик безплатно.

Не парт, ой-богу! Як же жити
На чужині, на самоті?

Така Шевченкова лірика. І на тлі оцих особистих поетових переживань розумієте значіння материнних слів у „Катерині“?

Будь щаслива в чужих людях
До нас не вертайся!

Та чеж — прокльон! Та ще й без найменшої надії на спокутування гріха — без вороття! Навіть „Варнак“ має надію, що раз

Серце одпочине,
І полине із чужини
На свою країну!

І як та Катря, боючись, що її

В чужу землю чужі люди
...заховають

бере зі собою хоч трохи своєї землі на Московщину, так і Шевченко тужить

Щоб не робили москалі
Труни із дерева чужого
Або хоч кривотку землі
Ізза Дніпра мого святого
Святій вітри принесли...

Так, смерть на чужині була для поета найстрашнішою. До цієї теми він вертається раз-у-раз. У поемі „До Основ'яненка“, каже: співай,

Нехай ще раз усміхнеться
Серце на чужині,
Поки ляже у чужу землю
В чужій домовині!

Уявляє собі цей біль людини, для якої і домовина буває своя або чужа. Здавалось би однаково. Та ні! Коли поет думає про смерть, то не смерть страшить, а перспектива, що

...попи... засипляють
Чужим піском очі.

У Шевченка і Гонти в „Гайдамаках“ у розпуді над забитими синами думає про смерть і най більше лякається думки, що буде похований

На чужому полі.

А Залізняк? Його недолю найбільш видно з того, що вона його

На чужому полі
В чужу землю положила,

тоді, як він тільки любив свою!

З вишневи садочками,
І люде веселі —
І ті люде і село те,
Де колись мов брата
Привітали мене. Мати,
Старесенька мати!
Чи збираються ще й досі
Веселі гості
Погуляти у старої,
Погуляти просто
По давньому, по старому —
Од світу до світу?
А ви, мої молодії,
Чорняві діти,
Веселі дівчаточка!
І досі в старої
Танцюєте? А ти доле,
А ти мій покою,
Мое свято чорнобриве!
І досі між ними
Тихо, пишно, похажуєш?
І тими очима,
Аж чорними голубими
І досі чаруєш
Людські душі? Чи ще й досі
Дивуються всьому
На стан гнучкий? Свято мое,
Єдине свято!

Село те, де колись Шевченка привітали як брата, старенька мати, гості, що збираються гуляти від світанку до світанку — все те момент, що нагадують Мосівку, стареньку Волховську, гостей, що збиралися з цілої околиці. А між ними і та, якій присвячена поезія: Г. З.

Коли порівняти цей вірш з присвятою „Сліпому“, то впадають в очі подібні, а то й зовсім схожі вислови й епітети („А ти доле, а ти мій покою — раю, мій покою; єдине свято — покинули сиротою з тобою одною“).

Хто це може бути? Розгорнувши „Малоросійський родословник“ Модзалевського, читаємо під відповідними буквами:

„Ганна Іванівна Заславська, родж. 1822, дочка сестриного осавула, поміщика села Марківки.

лебединського повіту, Івана Ігнатієвича Заславського, з 22. І. 1839 р. дружина Платона Олексієвича Закревського, родж. 1801, полковника при одставці, що проживав у Березовій Рудці 1839—1845 рр., вмер 1882“.

Ганна Іванівна Закревська відома в житті Шевченка тільки з того, що він змалював з неї портрет, який був на виставці Шевченкових малюнків 1911 р. в Києві. З того приводу в „Ріднім Краї“ видаванім Оленою Пчілкою в ч. 9 і 10 з 1911 р. під відбиткою того портрету знайшла ся така замітка:

„При портреті, на рамі, прибіта давня мідна табличка з таким написом: Анна Ивановна Закревская, рисоваль Тарасъ Григорьевичъ Шевченко. Пані Ганна Закревська була поміщицею села Оржиці, біля Яготина (Полтави. Пирят. повіт). Портрет пані З. написано олійними красками, надзвичайно живо й гарно по техніці малювання“. На виставці був теж портрет її чоловіка Платона Закревського, так само Шевченкового пензля, і ці обидва портрети зберігалися, як подав кілька літ тому Антін Козаченко, в полтавському музеї.

У замітці „Рідного Краю“ та в родословнику Модзалевського заходить ріжниця щодо місця осідку Закревських, та треба зважити, що Модзалевський подає Березову Рудку як їх осідок у рр. 1839—1845, тому можливе, що пізніше вони мешкали деінде. Хоч Куліш, гостюючи в Полтавщині 1856 р., відвідував Закревських таки в Березовій Рудці. Про них (тільки не знати, про котрих Закревських) пише він у листі до своєї дружини, що це добрі люди, що гарний у них сад та що ставляться нові будинки.

Віктор Закревський, приятель Шевченка, був рідним братом Платона, про нього у родословнику Модзалевського дуже коротка згадка: „одставний ротмістр, поміщик пирятинського повіту, помер бездітним“. Місця його проживання Модзалевський не подає, можна думати, що він проживав теж у Березовій Рудці, як у насліднім маєтку; при ньому, як видно зі споминок Чужбинського, мешкали його сестри чи

жила ще мати Закревських, про це Чужбинський не каже.

Про матір Закревських а свекруху Ганни Закревської, випало згадати тому, бо знайшовся цікавий, очевидно автобіографічний вірш Шевченка з датою 1848 Кос Арал (друкований у виданні Б. Лепкого):

Ой саду я під хатою,
На улицю гляну,
Як то ті дівчаточка
Без своєї Ганни,
Без моєї Ганнусеньки
У хрещика грають?
І граються невесело
І не так співають
Дівчаточка.

А моєї
Голубки немає:
У свекрухи десь воркує,
Мене виглядає.

Тут вже і ім'я виразно сказане.

В листі з 12. І. 1851 Шевченко пише до ки. Варвари Репні: „Мнѣ до сихъ поръ живо представляется 12 числа генваря и сосѣдка ваша Т. О. Волховская; жива ли она, добрая старушка? Собираются ли по прежнему въ этотъ день къ ней церемонные сосѣди со чады и домохадцы, повеселяться денька два, три и потомъ разѣхаться по хуторамъ до слѣдующаго 12 генваря. Жива ли она? И много ли еще осталось въ живыхъ, о которыхъ я съ удовольствіемъ вспоминаю?... Да, въ прошедшемъ моемъ хотѣ изрѣдка мелькаетъ не чтобы истинная радость, по крайней мѣрѣ и не гнетущая тоска“.

Чи не повторяться у тому листі ті самі майже питання, що і в поезії до Г. З.? На цей лист Шевченко не дстав відповіді, бо княжній загрозили репресіями за листування з Шевченком і вона не важилася більш до нього писати.

(Продовження буде).

Хто не платить за часопис, підриває рідну пресу.

МІЯМІ, 11. III. ПАТ. Анархіста Зангару, що виконав замах на бурм. Чермака, засудили на смерть. Стратять його на електричній мові.

Нас може лиш тішити, що галицький українець відкрив талант Лезера. Тільки здається нам, що той земляк мусів таки добре знати німецьку мову, коли відчув у ній поезію. А може цей земляк ще живе і цю сцену собі пригадає?

Гр. Тимоніш.

